

Avontuurlijk spelen in 't Laer

IVN'ers realiseren speelnatuur in het Gooi

Al voordat Speelbos 't Laer geopend was werd er druk gespeeld. IVN'ers toverden het bosgebied in anderhalf jaar tijd om tot speelnatuur waar zelfs vaders zich weer een beetje kind voelen.

TEKST: KIRSTEN DORRESTIJN FOTO'S: KIRSTEN DORRESTIJN, NICOLE VAN GANS, JAAP VLAANDEREN (GNR)

Tientallen rechtopstaande boomstammen omlijsten een klaphekje. Daarnaast begint de stobbenwal die het hele terrein omringt - om de grazende koeien buiten de deur te houden. Een diep uitgegraven zandpaadje leidt ons het bos in. Diepe kuilen en hoge heuvels wisselen elkaar af. Tegen een rek in de vorm van een houten boomstam zetten we onze fietsen neer. IVN'ers Hans en Christine Tamminga uit Hilversum nemen me mee naar 'hun' speelnatuurplek in Laren: Speelbos 't Laer. De afgelopen anderhalf jaar hebben zij dit bosgebied samen met twee andere IVN'ers omgetoverd tot speelnatuur.

Wirwar van takken

We komen langs een enorme stapel takken. 'Die takken hebben pootjes gekregen', zegt Hans, terwijl hij een grote stap opzij zet om ze te ontwijken. 'Vorige week lagen ze nog aan de andere kant van het Speelbos.' Even later verspert een boomstam de weg en moeten we kruipen om verder te kunnen. Na het boomstammenpad waarop kinderen van stam naar stam springen, komen we bij een lichte, open plek. Een vrouw met een baby op schoot zit op een bankje in de zon. Een peuter met blonde lokken stapt ons tegemoet met een groene kruiwagen vol plagen. Water stroomt naar beneden vanaf de heuveltop, waar een volwassen man enthousiast staat te pompen. Naast de pomp zit een groepje vrouwen en kinderen ontspannen in de late middagzon te kwebbelen.

Trots gaan Hans en Christine aan de picknicktafel zitten die goed uitzicht biedt op het tafereel. 'Ja, dit

is wel een beetje 'ons' gebiedje geworden', geeft Christine toe. 'We hebben hier het afgelopen jaar zo hard aan gewerkt. Het is erg leuk om te zien hoe mensen er nu gebruik van maken.'

Naast onze tafel klauteren kinderen in een wirwar van takken van een reusachtige 'omgevallen' boom, die misschien wel tien meter lang is. Speelnatuur 't Laer is pas één maand geleden voor publiek geopend, en nu al dankbaar in gebruik genomen.

Spelenderwijs

Het idee voor dit stukje speelnatuur kwam bij toeval, vertelt Christine. 'Twee andere IVN'ers, Nicole en Johan van Gans, hadden een feest gegeven en van hun gasten geld gekregen. Daarvan wilden ze 'iets' voor de natuur doen. Ze zijn naar het Goois Natuurreservaat gestapt om te vragen of deze instantie een idee had. Niet lang daarna gaven wij een feest omdat we allebei zestig waren geworden. Ook wij hadden geld gekregen en zijn naar het Goois Natuurreservaat gestapt. Dat is nu bijna twee jaar geleden.'

Christine en Hans waren meteen enthousiast over het idee om speelnatuur aan te leggen. 'We hebben onderzoek gedaan, en het bleek dat het Gooi een blinde vlek op de kaart was: hier in de buurt was nog geen speelnatuur', verklaart Hans. 'Door in de natuur te spelen en daar echt dingen te beleven, kun je kinderen enthousiast maken voor de natuur. Dit is een plek waar kinderen lekker kunnen ravotten zonder dat het allemaal voorgekookt is. Wat je hier leert - natuurbeleving - is zó belangrijk.' Wijzend op de omgevallen boom met kinderen in de

Het Speelbos is ingericht voor kinderen van 4 tot 14 jaar. Vanaf de picknicktafel kunnen ouders het hele terrein overzien, van speelkuil tot klimboom en waterbeekje.

Hans Tamminga

Christine Tamminga

reportage

takken vult hij aan: 'Tegenwoordig gebeurt het niet meer zo vaak dat kinderen óp een boom staan. En als zo'n boom op de grond ligt zie je pas goed hoe groot hij eigenlijk is. Zo leer je splenderwijs ook nog iets.'

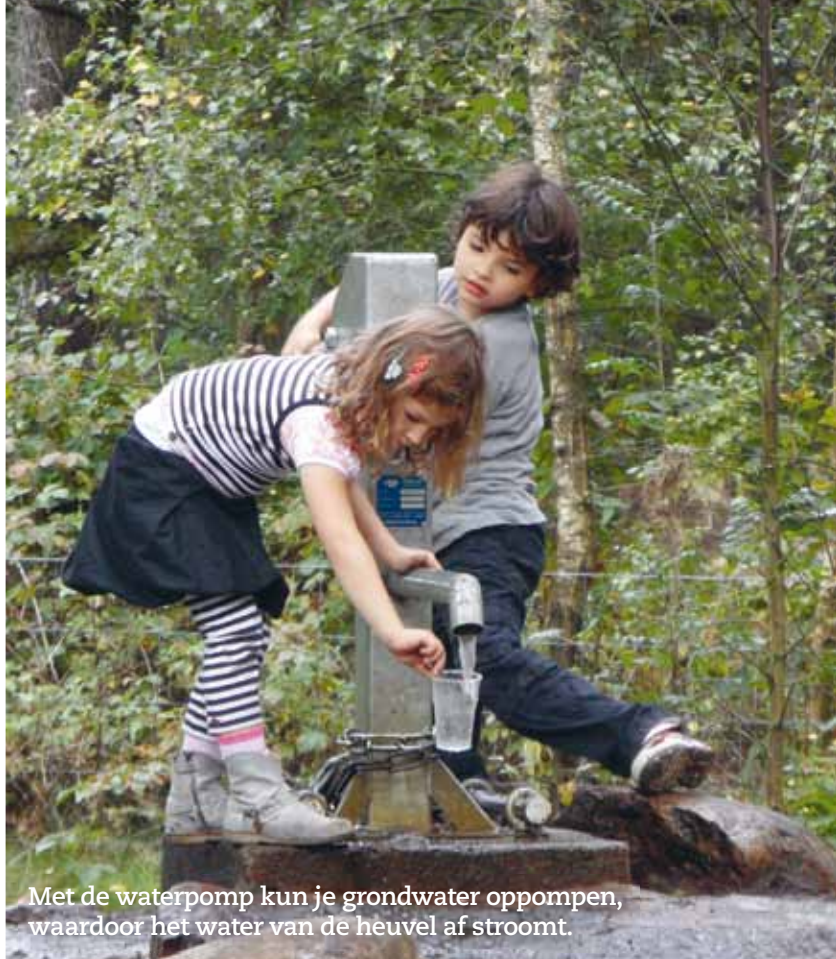
Twee kinderen lopen voorbij met grote stenen in hun handen. Christine en Hans kijken ze nieuwsgierig na. 'Die worden dus ook verplaatst...'. De initiatiefnemers zien sinds de opening dingen gebeuren die ze zelf niet hadden kunnen bedenken. 'Die kruiwagen vol plaggen die je net zag, bijvoorbeeld: de plaggen waren nooit bedoeld om een dam van te bouwen. Ze waren bedoeld om het gras bij elkaar te houden. Maar in speelnatuur kunnen die dingen nou eenmaal gebeuren... Dat moet je ook maar gewoon laten. Het past helemaal bij het idee van dit terrein: ruimte creëren voor nieuwe mogelijkheden.'

Bomen in mootjes

Het Gois Natuurreservaat is eigenaar van de grond en verantwoordelijk voor het gebied. Al in de beginfase gaf deze organisatie garantie voor doorgang van het project. Dat betekende genoeg basis om verder aan de slag te gaan. Een van de eerste dingen die de initiatiefnemers hebben gedaan is een kijkje nemen bij andere speelnatuurplekken. 'Vorig jaar juli zijn we met z'n vieren een fietstocht gaan maken om te kijken wat de mogelijkheden zijn. We zijn langs Zeist, Utrecht en Amersfoort gefietst. Soms bleek 'speelnatuur' te betekenen: een schoolplein waar de stoeptegels uitgehaald zijn en waar groen is aangeplant. Dat is leuk, maar dat noemen wij geen natuur', lacht Hans.

In Utrecht troffen de initiatiefnemers veel speeltoestellen aan. 'In eerste instantie dachten wij ook aan een kabelbaan, touwladders en speeltoestellen, maar we kwamen er al snel achter dat we dat niet wilden. Zodra je daar aan begint, krijg je namelijk een hele rits aan wet- en regelgeving op je dak. Dat vonden wij lastig.' Het gaat de IVN'ers bovendien meer om de beleving van de natuur: bomen in mootjes, kuilen, open plekken, hoogtes- en laagtes, takken, water en zand. 'Dat zijn elementen waarin kinderen hun creativiteit kwijt kunnen,' benadrukt Christine. 'Voor een klimrek geldt dat niet. Bovendien is zo'n toestel heel duur; daar hadden wij het geld helemaal niet voor.'

In Speelbos 't Laer zijn de accenten die oorspronkelijk al in het landschap waren, versterkt: kuilen zijn uitgediept en heuvels verhoogd. Bomen zijn omgetrokken om op bepaalde plekken meer licht te creëren. Zo krijgen planten de kans om te groeien, en mensen kunnen er lekker in de zon zitten. Vanuit andere delen van het bos zijn extra boomstammen en takken gehaald. Verder zijn er avontuurlijke paden aangelegd en besdragende struiken geplant om vogels aan te trekken.

Met de waterpomp kun je grondwater oppompen, waardoor het water van de heuvel af stroomt.

Christine: 'Dit was een netjes aangeharkt bos, een beetje saai, maar wel met grote bomen die we konden omtrekken.'

In maart begonnen de graafmachines met de aanleg van de plek, hier bij de beekloop.

Pas als een boom op de grond ligt, zie je hoe groot hij eigenlijk is. Zo leren kinderen spelenderwijs.

‘De speelnatuur in Zeist hebben we als voorbeeld genomen, vertelt Christine. ‘Daar zijn initiatiefnemers ook uitgegaan van bestaande natuur. Wij kwamen er op een heel zonnige dag, het zat er vol met kinderen. Toen we er rondliepen met onze fototoestellen in de hand, kwam er een man op ons af, die zei: ‘Het lijkt wel of jullie interesse hebben in dit terrein. Ik ben de ontwerper ervan.’ Uiteindelijk heeft hij ook onze speelnatuur ontworpen.’

Netjes aangeharkt

Wat maakt speelnatuur nou zo bijzonder? Is een gewoon bos niet leuk genoeg voor kinderen? ‘Nee, soms niet’, denkt Christine: ‘Ik weet zeker dat deze mensen hier niet waren als dit Speelbos hier niet was’, zegt ze wijzend naar de kinderen en hun ouders. ‘Mensen willen graag een doel hebben. Een Speelbos is dat eerder dan een gewoon bos.’ Hans vult aan: ‘Als je kinderen voorstelt naar een bos te gaan, vragen ze: ‘Wat gaan we daar dan doen?’ Tot vervelens toe langs een wandelpad lopen zeker. Vaak mag je niet eens van de paden af! Wij hebben hier verschillende spannende elementen uit de natuur naar één plek gebracht. En je ziet het aan de waterpomp: ook vaders vinden het leuk om mee te doen...’

Voor het uiteindelijke ontwerp hebben de initiatiefnemers een keuze gemaakt uit alle ideeën die er waren. Gekeken is naar financiële en praktische haalbaarheid. Christine: ‘Dit was een netjes aangeharkt bos, een beetje saai, maar wel met grote bomen die we konden omtrekken. De ontwerper had meteen ideeën toen we hier doorheen liepen. Hij zei direct van: ‘Hier kun je dit en daar kun je dat’. We zijn nog steeds heel blij dat we de waterpomp hebben mogen installeren. Het was even de vraag of dat wel mocht in een natuurgebied. En of het hygiënisch genoeg was. Ook wilden we niet dat het oppompen van het grondwater te lang zou duren, maar dat gaat hier gelukkig vrij snel.’

Drie maanden later...

Het heeft een paar maanden geduurd voordat het Goois Natuurreservaat definitief toestemming gaf voor de plek en het plan, maar toen de knoop eenmaal was doorgemaakt is het allemaal snel gegaan: in maart zijn de graafmachines begonnen en in juni - drie maanden later - vond de officiële opening plaats.

Het enthousiasmeren van andere mensen, daar staat of valt een project als deze mee, denken Christine en Hans. ‘Deze picknicktafel bijvoorbeeld, is geschonken door de kringloopwinkel van Eemnes. Wij hebben hen weten te overtuigen van ons plan.’ Ook is driftig gebruikgemaakt van vrijwilligers. Er zijn zeker honderd vrijwilligersdagen in gaan zitten. Graafmachines hebben het grove werk verricht, maar de rest is allemaal door enthousiaste-

Zelf aan de slag met speelnatuur?

Do's:

- Zoek draagvlak bij de gemeente en eigenaar van het bos
- Bezoek andere speelnatuur om inspiratie op te doen
- Maak mensen enthousiast, betrek vrijwilligers bij het project

Don'ts:

- Ga niet zonder gedegen plan te werk
- Begin niet aan speeltoestellen als je de nadruk wil leggen op beleving van de natuur
- Bedenk niet voor kinderen wat zij leuk moeten vinden: kinderen worden vanzelf creatief in de natuur en bedenken hun eigen speelobjecten.
- Wil jij aan de slag met speelnatuur? Op ivn.nl/mensennatuur hebben we een selectie gemaakt van links, boeken en brochures op het gebied van speelnatuur.

IVN'er Hans: 'Door in de natuur te spelen en daar echt dingen te beleven, kun je kinderen enthousiast maken voor de natuur.'

“Hans: ‘Een plek waar kinderen lekker kunnen ravotten zonder dat het allemaal voorgekookt is.’”

lingen gedaan. De boomstampaadjes waarop je van boomstam naar boomstam kunt springen zijn bijvoorbeeld door de Hilversumse atletiekclub aangelegd - in plaats van een training. ‘Het betrekken van vrijwilligers scheelt niet alleen geld, het is vooral ook een goede manier om draagvlak te creëren voor het project’, legt Christine uit. ‘Mensen vonden het geweldig om te helpen, ik stond er versteld van.’ Op de landelijke vrijwilligersdag NLDOET is een groep van de Rabobank komen helpen met bomen planten. ‘De eerste teleurstelling kwam twee weken later’, vertelt Hans. ‘Toen bleek dat de vers geplante bomen alweer uit de grond waren getrokken. Dan schrik je wel even. We waren helemaal vol van ons project, het terrein was nog niet eens officieel geopend... Op dat moment dacht ik: wat gaat er nog meer gebeuren? De bomen hebben we gelukkig weer opnieuw kunnen aanplanten.’

Burgemeester

Het Speelbos kan een groot succes genoemd worden: al vóór de officiële opening maakten mensen er gebruik van. ‘Dat was nog wat’, vertrouwt Christine toe. ‘De ochtend van de opening moesten wij hier nog snel opruimen. Kinderen hadden namelijk een dam van takken over het entreepad gebouwd, het pad waar ook de burgemeester zou lopen die dag... We hadden hem toch moeilijk daar overheen kunnen laten klauteren.’

Het gaat schemeren en de gezinnen pakken hun spullen bij elkaar. Een plastic beker en een thermoskan blijven als gevonden voorwerpen op de picknicktafel staan. De omgetrokken boom blijft eenzaam achter en uit de pomp gutst niet langer water. Morgen een nieuwe speeldag. ■

Speelbos 't Laer

Speelbos 't Laer is ontworpen door Buro Buitenruimte. In totaal heeft het project zo'n 26.000,- euro gekost. Het Goois Natuurreservaat heeft de helft daarvan bekostigd, de andere helft is gesponsord door bedrijven. Adres: Oude Postweg 1, Laren. www.gnr.nl, onder tabblad Wat is er te doen / Actief / Speelbos.

IVN & het Speelbos

De jeugdwerkgroep van IVN Gooi heeft nog geen concrete plannen met het Speelbos, maar de plek wordt als een mooie kans gezien om in de toekomst activiteiten te organiseren. Gedacht wordt om er bijvoorbeeld één vaste zaterdag- of zondagmiddag IVN'ers aanwezig te laten zijn om er een natuurspel te organiseren of een leskist te behandelen. De kinderen kunnen er al spelenderwijs over de natuur leren: over de verschillende bomen die er staan of over de soorten vogels bij de voederplek.

In het Speelbos vind je geen klimrekken, maar elementen waar kinderen hun creativiteit kwijt kunnen. Kuilen, open plekken, hoogtes en laagtes, takken en klimbomen.

